

Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1982

Του κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΩΡΗ,
Δ/ρος Οικονομικῶν Ἐπιστημῶν

1. Γενικά

Ἀπό ποσοστικές προβλέψεις (Simulations) τῆς οἰκονομίας μας πού πραγματοποιήσαμε διαπιστώθηκε ὅτι, ἐάν κατά τήν χρονική περίοδο 1978-82, ὁ μέσος πραγματικός ρυθμός ἀυξήσεως τοῦ Ἀκαθαρίστου Προϊόντος εἶναι 6% ἢ περισσότερο, τότε ἀναμένεται ἔλλειψη ἐργατικῶν χειρῶν, ἴδια κατά τὸ τέλος τῆς χρονικῆς αὐτῆς περιόδου.

Μὲ τίς σημερινές ὁμως προβλέψεις διὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς οἰκονομίας μας, οἱ ἀναμενόμενοι μέσοι ἐτήσιοι ρυθμοὶ ἀυξήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ μας Προϊόντος σὲ σταθερές τιμές εἶναι κάτω τοῦ 5%. Τὸ γεγονός αὐτὸ μᾶς ὁδήγησε στὴν διερεύνηση τῆς ἀναμενομένης ζήτησεως ἐργασίας (συνολικῆς καὶ κατά κλάδο οἰκονομικῆς δραστηριότητος) γιὰ τὴν περίπτωση πού ὁ μέσος πραγματικός ρυθμός μεγεθύνσεως τοῦ Ἐθνικοῦ μας Προϊόντος εἶναι 4% ἢ 4,5%.

Ἡ τεχνική πού ἀκολουθήσαμε ἔχει περιληπτικά ὡς ἐξῆς:

1. Ἐλάβαμε τὴν ἀκαθάριστη προστιθεμένη ἀξία κατά κλάδο (σὲ τιμές 1970) διὰ τὰ ἔτη 1971 καὶ 1977 (τὰ μεγέθη τοῦ 1977 ἀποτελοῦν ἐκτιμήσεις). Ἐλάβαμε ἐπίσης τὴν ἀπασχόληση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ κατά κλάδο διὰ τὰ αὐτὰ ἔτη 1971 καὶ 1977 (πίνακας 1) καὶ δι' ἀπλῆς διαιρέσεως ὑπολογίσαμε τὴ μέση ἐτήσια παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας κατά κλάδο.

2. Ὑπολογίσαμε τὸ μέσο ἐτήσιο ρυθμὸ μεταβολῆς τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας κατά κλάδο (σὲ σταθερές πάντα τιμές) κατά τὴν χρονική περίοδο 1971-1977 (πίνακας 1, τελευταία στήλη).

3. Εἶναι λογικὸ νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ἡ κλαδικὴ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας θὰ ἐξελιχθεῖ κατά τὴν περίοδο 1978-82 ὅπως καὶ κατά τὸ πρόσφατο παρελθόν (1971-1977). Μὲ βάση λοιπὸν τὸν ρυθμὸ μεταβολῆς τῆς παραγωγικότητος γιὰ τὴν περίοδο 1971-77 προεκβάλαμε τὰ ἀπόλυτα μεγέθη τῆς παραγωγικότητος ἀνὰ ἀπασχολούμενο (στοὺς διάφορους κλάδους) καὶ διὰ τὰ ἔτη 1978-82 (πίνακας 2).

4. Μὲ βάση τίς κλαδικές ἐλαστικότητες μεγεθύνσεως τοῦ πραγματικοῦ ἐγχωρίου Προϊόντος ὑπολογίσαμε διὰ τὴν περίοδο 1978-82 τὸ ἀπόλυτο μέγεθος τῆς ἀκαθαρί-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Μέση έργατική παραγωγικότητα και ρυθμός μεταβολής αυτής 1971-1977
(Σε τιμές 1970)

	'Ακαθάριστη Προστιθεμένη 'Αξία		'Ακαθάριστη Προστιθεμένη 'Αξία		Παραγωγικότητα Π ⁷¹	Παραγωγικότητα Π ⁷⁷	Ρυθμός μεταβολής Π ⁷¹ - Π ⁷⁷
	1971	1977	1971	1977			
1. Γεωργία	48.662	1.250	52.900	1.050	38.9	50.3	4 %
2. 'Ορυχεία	4.031	21	5.670	22	191.9	257.7	5.1%
3. Μεταποίηση	54.586	563	79.450	625	96.9	127	4.6%
4. 'Ηλεκτρισμός	5.911	26	10.630	33	227	322	6 %
5. Κατασκευές	26.274	255	26.350	250	103	105	0.3%
6. Μεταφορές-Έπικ.	21.864	210	32.950	260	104	126.7	3.3%
7. 'Εμπόριο-Τράπεζες	39.444	455	56.900	510	86.7	111.5	4.1%
8. 'Υπηρεσίες (Δημόσιο κ.λπ.)	55.269	360	73.350	390	153.5	188.7	3.9%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Προεκβολή της παραγωγικότητας της εργασίας εις τους διαφόρους κλάδους

	σε τιμές 1970					
	1977	1978	1979	1980	1981	1982
1. Γεωργία	50	52	54	56	58	60.8
2. 'Ορυχεία	257	270	283	298	313	329
3. Μεταποίηση	127	132	139	145	152	159
4. 'Ηλεκτρισμός	322	341	362	383	406	431
5. Κατασκευές	105	105.6	105.9	106.2	106.5	106.9
6. Μεταφορές Έπικ.	126	130	134	139	143	148
7. 'Εμπόριον-Τραπ.	111	115	120	125	130	135
8. Δημόσιες 'Υπηρεσ. κλπ.	188	194	201	207	214	222

στου προστιθεμένης αξίας κατά κλάδον (διά ρυθμούς αύξησης του 'Ακαθαρίστου Έγχωριου Προϊόντος 4% και 4,5%). (Πίνακες 3 και 4).

5. Τέλος διαιρέσαμε τα απόλυτα μεγέθη της κλαδικής προστιθεμένης αξίας με την αναμενόμενη παραγωγικότητα της εργασίας και τα αποτελέσματα μᾶς δίδουν την άπασχόληση εργατικού δυναμικού κατά κλάδο (Πίνακες 5α και 5β). Με άλλα λόγια οι πίνακες 5α και 5β δείχνουν την ζήτηση εργασίας που είναι απαραίτητη για να συντελεσθεί ή κλαδική παραγωγή που απαιτείται για την επίτευξη ενός αναπτυξιακού ρυθμού 4% (ή 4,5%).

'Επαναλαμβάνεται ότι οι πίνακες 5α και 5β δείχνουν πώς θα έξε υχθεί ή κλαδική ζήτηση εργασίας κατά την περίοδο 1978-82 όταν το πραγματικό 'Ακαθάριστο Έγχωριο Προϊόν επιτύχει ένα μέσο ρυθμό μεταβολής 4% ή 4,5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

**Διάρθρωση της παραγωγής κατά κλάδο όταν το πραγματικό
'Ακαθάριστο Έγχώριο Προϊόν αυξάνεται με μέσο ρυθμό 4%**

	'Ακαθάριστος Προστιθέμενη αξία σε τιμές 1970	Ρυθμός αύξησης της προστιθέμενης αξίας	Προεκβολή της κλαδικής άκαθ. προστιθέμενης παραγωγής σε τιμές 1970					
			1978	1979	1980	1981	1982	
1. Γεωργία	52.900	3,2	54.592	56.339	58.142	60.003	61.923	1.032
2. Όρυχεία	5.670	4	5.896	6.132	6.377	6.633	6.898	1,04
3. Μεταποίηση	79.450	4	82.628	85.933	89.370	92.945	96.663	1,04
4. Ήλεκτρισμός	10.630	6,4	11.310	12.034	12.804	13.623	14.495	1,064
5. Κατασκευές	26.350	4,72	27.588	28.885	30.242	31.664	33.152	1,047
6. Μεταφορές Έπικ.	32.950	4,4	34.399	35.913	37.493	39.143	40.865	1,044
7. Έμπόριο Τραπεζες	56.900	3,92	59.119	61.424	63.820	66.309	68.895	1,039
8. Ύπηρεσιες (Δημ. κλπ.)	73.350	4	76.284	79.335	82.508	85.809	89.241	1,04

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

**Διάρθρωση της Παραγωγής κατά κλάδο όταν το πραγματικό
'Ακαθάριστο Έγχώριο Προϊόν αυξάνεται με μέσο ρυθμό 4,5%**

	'Ακαθάριστος Προστιθέμενη 'Αξία	Ρυθμός αύξησης της προστιθε- μένης αξίας	Σε τιμές 1970 Προεκβολή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας					
			1978	1979	1980	1981	1982	
1. Γεωργία	52.900	3,6	54.804	56.777	58.821	60.938	63.132	1.036
2. Όρυχεία	5.670	4,5	5.925	6.191	6.470	6.761	7.065	1.045
3. Μεταποίηση	79.450	4,5	83.025	86.761	90.665	94.745	99.009	1.045
4. Ήλεκτρισμός	10.630	7,2	11.395	12.215	13.095	14.038	15.048	1.072
5. Κατασκευές	26.350	5,31	27.749	29.222	30.774	32.408	34.129	1.0531
6. Μεταφορές Έπικ.	32.950	4,95	34.581	36.292	38.089	39.974	41.953	1.0495
7. Έμπόριο Τραπ.	56.900	4,41	59.409	62.029	64.764	67.620	70.602	1.0441
8. Ύπηρεσίες Λοιπές	73.350	4,5	76.650	80.100	83.704	87.471	91.407	1.045

ΠΙΝΑΚΑΣ 5α

**Ζήτηση Έργασίας 1978-82
Όταν ο ρυθμός ανάπτυξεως είναι 4%**

	1977	1978	1979	1980	1981	1982
1. Γεωργία	1050	1049	1045	1038	1034	1015
2. Όρυχεία	22	21.8	21.6	21.3	21.1	20.9
3. Μεταποίηση	625	625	618	616	611	608
4. Ήλεκτρισμός	33	33.1	33.2	33.4	33.5	33.6
5. Κατασκευές	250	261	272.7	284.7	297	310
6. Μεταφορές Έπ.	260	264.6	268	269.7	273.7	276
7. Έμπόριο Τραπ.	510	514	511.8	510.5	510	510
8. Ύπηρεσίες	390	393	394	398	401	402
9. Άθροισμα 1-8	3140	3161	3162.3	3173	3180	3175
10. Έργατικό δυναμικό	3340	3366	3393	3420	3448	3480
11. (10-9)	200	205	231	247	267	305

ΠΙΝΑΚΑΣ 5β

Ζήτηση Έργασίας 1978-82

Όταν ο ρυθμός ανάπτυξως είναι 4.5%

	1977	1978	1979	1980	1981	1982
1. Γεωργία	1050	1053	1051	1050	1050	1038
2. Όρυχεία	22	21.9	21.8	21.7	21.6	21.4
3. Μεταποίηση	625	628	624	625	623	622
4. Ήλεκτρισμός	33	33.4	33.7	34.1	34.5	34.9
5. Κατασκευές	250	262	276	290	304	319
6. Μεταφορές Έπ.	260	266	271	274	279	283
7. Έμπόριο Τραπ.	510	516	516.9	518	520	523
8. Ύπηρεσίες	390	395	398	404	408	411
9. Άθροισμα 1-8	3140	3175	3192	3216.8	3240	3252
10. Έργατικό δυναμικό	3340	3366	3393	3420	3448	3480
11. (10-9)	200	191	201	204	208	228

Άθροίζοντας την κλαδική ζήτηση εργασίας βρίσκομαι την συνολική ζήτηση εργασίας (γραμμές 9 στους πίνακες 5α και 5β). Στο σημείον αυτό πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερος ότι, έχουμε επίφυλάξεις ως προς το αν η ζήτηση εργασίας (άπασχόληση) στη γεωργία θα εξελιχθεί όπως οι υπολογισμοί δείχνουν. Αυτό γιατί όπως είναι γνωστόν η άπασχόληση στη γεωργία επηρεάζεται σημαντικά και από άλλους παράγοντες εκτός από την παραγωγικότητα. Έντούτοις, η τεχνική που ακολουθήσαμε για τον υπολογισμό της ζήτησης εργασίας μάς λέγει ότι και για την γεωργία η αναμενόμενη εξέλιξη της άπασχολήσεως είναι λογική.

Λαμβάνοντας υπόψη το εργατικό δυναμικό της χώρας το 1977 (3340 εκ. άτομα) και υιοθετώντας τον προτεινόμενο υπό των ειδικών στα πληθυσμιακά μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής, 0,8%, υπελογίσαμε για την αυτή περίοδο 1978-82 την εξέλιξη του εργατικού δυναμικού (γραμμή 10 στους πίνακες 5α και 5β). Τέλος στη γραμμή 11 των πινάκων 5α και 5β) παρουσιάζεται διαχρονικά το πλεονάζον εργατικό δυναμικό.

2. Άξιολόγηση των αποτελεσμάτων

Άς εξετάσουμε πρώτα τον πίνακα 5β (γραμμή 11). Οι υπολογισμοί δείχνουν ότι, εάν ο μέσος ρυθμός αύξησεως του Άκαθαρίστου Έγχωριου Προϊόντος σε σταθερές τιμές είναι 4,5% τότε το πλεονάζον εργατικό δυναμικό έως και το έτος 1981 θα κυμαίνεται ελαφρά περίξ του μεγέθους που υπολογίσθηκε το 1977, δηλαδή 200 χιλιάδες άτομα. Κατά το τελευταίο έτος 1982 επέρχεται μία αύξηση του πλεονάσματος σε σύγκριση με το 1977 κατά 28 χιλιάδες άτομα ή κατά 14%. Τώρα το πλεόνασμα του εργατικού δυναμικού που παρατηρήθηκε (μάλλον υπολογίσθηκε) το έτος 1977, δηλαδή τα 200 χιλιάδες άτομα, αποτελεί άνεργία τριβής, ύποαπασχόληση κ.λπ. Εί-

ναι λογικό να δεχθούμε ότι, κατά την περίοδο 1978-82 το πλεόνασμα του εργατικού δυναμικού δεν θα αλλάξει κατανομή ως προς την ανεργία τριβής, υποαπασχολήσεως κλπ. Εάν λοιπόν το πλεονάζον εργατικό δυναμικό του έτους 1977 δεν δημιουργεί κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα τότε και το πλεονάζον εργατικό δυναμικό κατά την περίοδο 1978-82 δεν θα δημιουργήσει τέτοια προβλήματα. Αυτό γιατί όπως είδαμε ανωτέρω υπό την προϋπόθεση ότι το πραγματικό Ακαθάριστο Έγχωριο Προϊόν θα αυξηθεί με μέσο ρυθμό 4,5% το πλεονάζον εργατικό δυναμικό έως και το 1981 δεν θα διαφέρει σημαντικά από αυτό που παρατηρήθηκε το 1977.

Στο σημείο αυτό γεννώνται δύο ερωτήματα:

1) Μήπως τα πλεονάζοντα 200 χιλιάδες άτομα κατά το 1977 και η κατανομή τους μεταξύ ανεργίας τριβής, υποαπασχόλησης και πραγματικής ανεργίας πρέπει να βελτιωθούν βαθμιαία κατά την περίοδο 1978-82; Η απάντηση στο ερώτημα νομίζουμε ότι προϋποθέτει δύο πράγματα: πρώτον στατιστική πληροφόρηση που να δείχνει πώς πράγματι κατανέμεται το πλεονάζον αυτό εργατικό δυναμικό (ανεργία τριβής κ.λπ.) και δεύτερον πρέπει να αποσαφηνίσουμε ποιος θα είναι ο κύριος οικονομικός στόχος κατά την χρονική περίοδο 1978-82. Θα είναι: (α) η τιθάσευση του πληθωρισμού; ή (β) η επίτευξη πλήρους απασχολήσεως; ή (γ) ή όσον το δυνατό ταχύτερη αύξηση του πραγματικού Έγχωριου Προϊόντος ή (δ) θα είναι η αλλαγή στη δομή της οικονομίας μας (έν ὄψει μάλιστα και της παρατηρηθείσης αλλαγής στην κατανομή της τελικής ζήτησεως, που άφ' ενός μὲν θ' αυξήσει το ρυθμό μεγεθύνσεως της οικονομίας άφ' ετέρου θα μειοδοποιήσει την μελλοντική αναπτυξιακή δυνατότητα της οικονομίας μας).

2) Μήπως κατά την πενταετία 1978-82 αναμένεται μεγάλη αλλαγή στη σύνθεση της ζήτησεως προϊόντων κατά κλάδο· και κατά συνέπεια μήπως αλλάξει δραστικά ή σύνθεση της παραγωγής και κατ' επέκταση ή ζήτηση εργασίας λόγω της διαφορής στην παραγωγικότητα τῶν διαφόρων κλάδων; Η παρατήρηση δείχνει ότι, κατά τα τελευταία χρόνια έχουμε μιὰ στροφή στις προτιμήσεις του καταναλωτή αλλά πιστεύουμε ότι, ή σύνθεση της ζήτησεως, ως έχει ήδη διαμορφωθεί, θα παραμείνει για κάποιο χρόνο περίπου σταθερά. Κατά συνέπεια δεν βλέπουμε αλλαγή στο πλεονάζον εργατικό δυναμικό από αλλαγή στη σύνθεση της τελικής ζήτησεως και άρα της κλαδικής παραγωγής.

Όστε αν το Ακαθάριστο Έγχωριο Προϊόν αυξηθεί με ένα μέσο ρυθμό 4,5% κατά την πενταετία 1978-82, τότε δεν θα δημιουργηθούν πρόσθετα προβλήματα άπασχολήσεως από τα ήδη υπάρχοντα κατά το έτος 1977.

Στην περίπτωση αυτή ή άπασχόληση στο τέλος του 1982 θα έχει αυξηθεί κατά 112 χιλιάδες άτομα, ενώ το εργατικό δυναμικό κατά 140 χιλιάδες άτομα (πίνακας 5β γραμμές 9 και 10).

Έρχομαστε τώρα να εξετάσουμε την περίπτωση που ο μέσος ρυθμός αύξησεως του Ακαθαρίστου Έγχωριου Προϊόντος σε σταθερές τιμές είναι 4% (πίνακας 5α). Στην περίπτωση αυτή ή ζήτηση εργασίας θα αυξηθεί από 3140 χιλ. άτομα το 1977

σέ 3175 χιλιάδες άτομα τὸ 1982, δηλαδή θὰ σημειώσει μία αύξηση μόνο 35 χιλιάδες άτομα. Ταυτόχρονα τὸ ἐργατικό δυναμικὸ θ' αύξηθεῖ κατὰ 140 χιλιάδες άτομα καὶ τὸ πλεονάζον ἐργατικό δυναμικὸ ἀπὸ 200 χιλιάδες τὸ 1977, θ' ἀνέλθει βαθμιαία στὶς 305 χιλιάδες τὸ 182. Δηλαδή ἂν ὁ ρυθμὸς αύξήσεως τοῦ ΑΕΠ εἶναι 4% ἢ μικρότερος τότε προβλέπεται ἕνα πλεονάζον ἐργατικό δυναμικὸ πέραν τοῦ 8% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ (τὸ 1982).

3. Συμπεράσματα

Εἶδαμε στὰ προηγούμενα ὅτι, ἂν ὁ μέσος ρυθμὸς αύξήσεως τοῦ ΑΕΠ εἶναι 4,5% καὶ ἂνω τότε ἕως τὸ 1982 δὲν θὰ δημιουργηθεῖ πρόβλημα ἀνεργίας. Ἐὰν ὁ ρυθμὸς τοῦ ΑΕΠ εἶναι 6% καὶ ἂνω τότε θὰ δημιουργηθεῖ ἔλλειψη ἐργατικῶν χειρῶν. Ἐὰν τέλος ὁ ρυθμὸς εἶναι 4% ἢ μικρότερος τότε ἀντιμετωπίζομε προβλήματα ἀνεργίας.